

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Tomaszowie Mazowieckim**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu tomaszowskiego w roku 2019**

Tomaszów Mazowiecki, luty 2020 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii	4
1. <i>Wprowadzenie</i>	4
2. <i>Stan sanitarny zakładów opieki zdrowotnej</i>	4
3. <i>Analiza zachorowań na choroby zakaźne</i>	5
4. <i>Wykonanie szczepień ochronnych</i>	7
II. Higiena Komunalna	9
1. <i>Wprowadzenie</i>	9
2. <i>Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej</i>	9
3. <i>Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej</i>	11
4. <i>Stan sanitarny basenów i miejsca wykorzystywanego do kąpielii</i>	11
5. <i>Jakość wody do spożycia na terenie powiatu tomaszowskiego</i>	12
6. <i>Podsumowanie</i>	13
III. Higiena Pracy	17
1. <i>Nadzór nad środowiskiem pracy</i>	17
2. <i>Nadzór nad środkami zastępczymi</i>	18
3. <i>Choroby zawodowe</i>	19
4. <i>Podsumowanie</i>	19
IV. Higiena Dzieci i Młodzieży	20
V. Higiena Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	23
1. <i>Wprowadzenie</i>	23
2. <i>Jakość zdrowotna środków spożywczych</i>	23
3. <i>Ocena sposobu żywienia</i>	25
4. <i>Terminowość realizacji zaplanowanych zadań</i>	25
5. <i>Dodatkowe zadania</i>	26
6. <i>Współpraca z Inspekcjami</i>	30
7. <i>Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.</i>	33
8. <i>Interwencje</i>	33
9. <i>Podsumowanie</i>	34
VI. Oświata i Promocja Zdrowia	35
1. <i>Wprowadzenie</i>	35
2. <i>Programy edukacyjne</i>	35
3. <i>Działania akcyjne</i>	40
4. <i>Bezpieczeństwo i profilaktyka podczas zimowego i letniego wycieczki</i>	45
5. <i>Światowy Tydzień Karmienia Piersią/ Tydzień Promocji Karmienia Piersią</i>	45
6. <i>Współpraca z mediami i instytucjami</i>	46
VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	46
VIII. Zakończenie	47

Wstęp

Do zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim w 2019 r. należała realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego, mająca na celu ochronę zdrowia mieszkańców powiatu tomaszowskiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwych lub uciążliwych czynników środowiskowych, zapobiegania chorób, w tym chorób zakaźnych, zawodowych i innych chorób cywilizacyjnych, wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, a także na kształtowaniu odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych. Cele te były realizowane, między innymi, poprzez inicjowanie działań promujących zdrowie, a także działań mających za zadanie identyfikację zagrożeń bezpieczeństwa zdrowotnego, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu powstawania tych zagrożeń. Dla kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych organizowano, koordynowano i nadzorowano działalność oświatowo-zdrowotną oraz sprawowano nadzór nad warunkami: higieny środowiska, zwłaszcza wody do spożycia, higieny pracy w zakładach pracy, higieny nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, a także warunkami higieniczno-sanitarnymi w miejscach udzielania świadczeń zdrowotnych. W dziedzinie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego kontrolowano przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w nadzorowanych obiektach. W celu uzyskania jak najlepszych wyników pracy inspekcji sanitarnej, systematycznie doskonalono metody nadzoru i kontroli w systemie zarządzania jakością.

I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii

1. Wprowadzenie

W 2019r. Sekcja Nadzoru Epidemiologii nadzorowała **159** obiekty na terenie powiatu tomaszowskiego, w których przeprowadzono **182** kontrole. Nie wydawano postanowień. Mandatów karnych nie nakładano. Ponadto nie wydano upomnień, natomiast wydano **1** tytuł wykonawczy rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci.

2. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Nadzorowi podlegały placówki lecznictwa zamkniętego, otwartego oraz prywatne gabinety lekarskie. W 2019r. skontrolowano wszystkie zaplanowane obiekty. W ramach lecznictwa zamkniętego usługi medyczne świadczyły: Centrum Kardiologii Scanmed w Tomaszowie Maz., ul. Jana Pawła II 35, Specjalistyczny Szpital Onkologiczny NU-MED Sp. z o.o. w Tomaszowie Maz., ul. Jana Pawła II 35, których stan sanitarno-techniczny oceniono jako bardzo dobry oraz zakład opiekuńczo-leczniczy NZOZ „Zacisze” w Łaznowskiej Woli, ul. Południowa 29, którego stan techniczny systematycznie poprawia się. Placówki lecznictwa otwartego, to w 97% niepubliczne podmioty lecznicze. Ich stan sanitarno-techniczny oceniono jako dobry.

Wszystkie gabinety indywidualnych praktyk lekarskich spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595). Stan sanitarny i porządkowy tych placówek nie budził zastrzeżeń.

Wszystkie placówki świadczące usługi medyczne zaopatrzone były w wodę z wodociągów sieciowych odpowiadającą normom sanitarnym.

Dezynfekcję prowadzono prawidłowo, środkami wpisanymi do Rejestru Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Procesy sterylizacji wykonywano wyłącznie w autoklawach, które kontrolowane były, zgodnie z wymaganiami, wskaźnikami biologicznymi i chemicznymi.

Gospodarka odpadami prowadzona była prawidłowo. Zaopatrzenie w sprzęt

jednorazowego użytku, środki dezynfekcyjne i środki czystości było wystarczające.

3. Analiza zachorowań na choroby zakaźne

W 2019r., na terenie powiatu tomaszowskiego, zarejestrowano ogółem **1173** przypadków chorób zakaźnych i zakażeń. W porównaniu do 2018r. (zarejestrowano wówczas 2081 przypadków), nastąpił **spadek o 908 zachorowań**, co, między innymi, było spowodowane **spadkiem zachorowań** na:

- grypę sezonową – 83 przypadki (w 2018r. - 1068),
- boreliozę – 21 przypadków (w 2018r. – 35),
- różę – 17 przypadków (w 2018r. – 18),
- gruźlicę – 14 przypadków (w 2018r. – 19),
- krztusiec – 7 przypadków (w 2018r. – 9),
- ospę wietrzną - 414 przypadki (w 2018r. – 473),

przy jednoczesnym **wzroście zachorowań** między innymi:

- na salmonellozę – 47 przypadków (w 2018r. – 40),
- na inne bakteryjne zakażenia jelitowe ogółem – 39 (w 2018r. – 35), w tym wywołane przez *Clostridium difficile* 29 (w 2018r. – 26),
- *Yersinia enterocolitica* – 2 (w 2018r. – 0),
- Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy – 131 (w 2018r. – 49), norowirusy – 4 (w 2018r. – 1), inne określone – 62 (w 2018r. – 35), nieokreślone – 14 (w 2018r. – 2),
- płonicę - 39 przypadki (w 2018r. – 34),
- świnkę – 10 przypadków (w 2018r. – 7),
- biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO – 37 (w 2018r. – 27).

Z rzadko występujących chorób zakaźnych zarejestrowano 1 przypadek legionellozy u osoby dorosłej oraz 2 przypadki nowo wykrytych zakażeń HIV.

W grupie chorób zakaźnych wieku dziecięcego, przeciwko którym prowadzi się systematyczne szczepienia ochronne, utrzymuje się pomyślna sytuacja epidemiologiczna. W błonicy, poliomyelitis, odrze – brak zachorowań.

Zarejestrowano wzrost zachorowań na WZW – 28 przypadków (w 2018r. - 18), w tym:

- 5 przypadków WZW A - (w 2018r. - 0),
- 9 przypadków WZW B - przewlekłe i BNO - (w 2018r. - **7**),
- 14 przypadków WZW C – przewlekłych (w 2018r. - 11).

Zarejestrowano 181 pokąsań osób przez zwierzęta (w 2018r. - 189), w 20 przypadkach podjęto szczepienia przeciw wściekliźnie (w 2018r. - 23).

W tabeli 1. przedstawiono zestawienie liczby zachorowań na wybrane choroby zakaźne rejestrowane przez PSSE w Tomaszowie Mazowieckim na przestrzeni ostatnich 6. lat

Tabela 1. Wybrane choroby zakaźne w latach 2013 - 2018.

Jednostka chorobowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pokąsania przez zwierzęta/osoby szczepione	232/18	191/15	198/18	219/32	189/23	181/20
Zatrucia Salmonellą	52	55	64	47	40	47
WZW A (pokarmowe)	-	-	-	1	0	5
WZW B	7	12	10	4	7	9
WZW C	9	10	7	6	11	14
WZW B + C	-	-	-	-	-	-
Dur brzuszny i czerwotka	-	-	-	-	-	-
Krztusiec	6	73	55	9	9	7
Płonica	40	146	106	45	34	39
Róża	13	12	12	7	18	17
Zapalenie opon mózgowych wirusowe	9	3	4	-	8	2
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych	3	-	3	-	-	-
Ospa wietrzna	762	847	745	508	473	414
Różyczka	22	2	2	1	2	-
Odra	-	-	-	-	-	-
Świnka	9	13	9	6	7	10
Borelioza	10	11	17	28	35	21
Gruźlica	17	16	17	13	19	14

Tak jak w latach ubiegłych, nie rejestrowano zachorowań na czerwonkę, dur brzuszny i odrę. PSSE w Tomaszowie Mazowieckim prowadzi rejestr nosicieli pałeczek duru brzusznego i durów rzekomych. Na terenie powiatu tomaszowskiego jest ich obecnie trzech. Zarejestrowano 32 nosicieli salmonellozy, w tym po przechorowaniu – 17, pozostałych – 15.

Nie odnotowano zachorowań na czerwonkę i nosicieli czerwonki.

Zarejestrowano dwa ogniska chorób zakaźnych:

7. zatrucie pokarmowe w COS w Spale - zachorowaniu uległy 4 osoby, uczestnicy obozu sportowego. W przeprowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym nie ustalono czynnika, który spowodował zatrucie. Nie można wykluczyć, że przyczyną wystąpienia objawów mógł być wzmożony wysiłek fizyczny oraz stres spowodowany udziałem w próbie wytrzymałościowej podczas treningu w dniu poprzedzającym wystąpienie objawów.
8. ognisko WZW typ A – 4-osobowe, rodzinne, zachorowały osoby dorosłe. Miejszem wystąpienia ogniska był dom jednej z chorych osób.

W 2019r. na terenie powiatu tomaszowskiego nie zanotowano zachorowań na odrę. Na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim na bieżąco przekazywano informacje o sytuacji epidemiologicznej dotyczącej zachorowań na odrę na terenie Polski. Przekazywano również codzienne meldunki dotyczące zachorowań i podejrzeń zachorowań na odrę do ogólnopolskiego rejestru odry prowadzonego przez Główny Inspektorat Sanitarny.

W kierunku wybranych chorób zakaźnych w 2019r. przeprowadzono 485 wywiadów epidemiologicznych.

W ramach programu „Sentinel” prowadzono, we współpracy z Poradnią Rodziną J. Patykowski w Tomaszowie Mazowieckim, wzmożony nadzór epidemiologiczny nad grypą od 40 do 52 tygodnia 2019r. Pobrano 1 wymaz z gardła i nosa w kierunku grypy – wyniki ujemne, nie wyhodowano wirusów grypy.

W celu poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych należy:

1. Uczyć podstawowych zasad higieny w zakresie profilaktyki schorzeń szerzących się drogą pokarmową i kropelkową poprzez oświatę zdrowotną.
2. Dążyć do zapewnienia dobrej i efektywnej sterylizacji sprzętu medycznego, zabezpieczenia dostatecznej ilości środków dezynfekcyjnych i myjących.
3. Kontynuować szczepienia ochronne wśród dzieci, polecać szczepienia zalecane dzieciom dorosłym.

4. Wykonanie szczepień ochronnych

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych, finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, było na poziomie zadowalającym. Podległe do szczepień dzieci do 2. roku życia

zaszczepiono szczepionką DTP + Hib + IPV w 87,9 %. Wyszczepialność dzieci do 2 roku życia przeciw zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* wynosi 91,5%. Dzieci w 6. roku życia zaszczepiono szczepionką DTPa w 77,8 %; IPV w 77,6 % oraz otrzymały szczepionkę przeciw odrze, śwince i różyczce w 73,1%. W 10. roku życia zaszczepiono dzieci szczepionką przeciwko odrze, śwince i różyczce w 88,0%. W 87,3% wyszczepiono dziewczynki podległe do szczepień przeciw odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia. Dzieci w 14. roku życia zaszczepiono szczepionką przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi w 91,5%, a w 19 roku życia - szczepionką przeciw błonicy i tężcowi w 90,6%. Dzieci, u których nie wykonano szczepień obowiązkowych, to dzieci z przeciwwskazaniami zdrowotnymi lub dzieci, które wraz z rodzicami wyemigrowały z kraju. Wpływ na malejącą wyszczepialność w ostatnich latach mają także rodzice odmawiający obowiązku szczepień ochronnych u swoich dzieci.

Oprócz obowiązkowych szczepień, poza programem szczepień ochronnych zaszczepiono 13 osób szczepionką przeciw *Streptococcus pneumoniae*, w tym 10 osób powyżej 30 lat. W ramach szczepień zalecanych zaszczepiono 75 dzieci - szczepionką przeciwko ospie wietrznej, 92 osób przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu, 171 dzieci przeciwko rotawirusom oraz 2327 osoby przeciwko grypie.

Niepokój budzą nasilające się ruchy antyszczepionkowe. W związku z powyższym, konieczne jest zintensyfikowanie działań polegających na promowaniu szczepień ochronnych oraz podkreślanie ich roli w zapobieganiu chorobom i ratowaniu życia ludzkiego. Pracownicy PSSE przeprowadzają rozmowy z rodzicami uchylającymi się od szczepienia swych dzieci informując o zagrożeniach wynikających z takiego postępowania oraz o możliwości wykonania szczepień ochronnych. Przeprowadzono 8 rozmów z rodzicami, którzy odmówili szczepienia dzieci.

Wysłano 65 listów intencyjnych w sprawie uchylania się od obowiązku wykonania szczepień ochronnych szczepionkami skojarzonymi zalecanymi przez Ministerstwo Zdrowia. Informowano także rodziców o stronie internetowej uruchomionej przez NIZP-PZH, na której można uzyskać rzetelne informacje na temat szczepień ochronnych. W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązku szczepień, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wystawia tytuł wykonawczy, jeśli to nie skutkuje, kieruje do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wnioski o nałożenie grzywny w celu przymuszenia do wykonania szczepień ochronnych (w 2019r. wystawiono jeden taki wniosek).

Do akcji propagującej szczepienia ochronne powinny włączyć się również organizacje pozarządowe, samorząd terytorialny oraz podmioty lecznicze. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim od lat bierze udział w organizowanym, co roku, Europejskim Tygodniu Szczepień oraz w projekcie „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” poprzez organizowanie w swojej siedzibie punktu informacyjnego, w którym pracownicy Sekcji Nadzoru Epidemiologii udzielają informacji na temat szczepień obowiązkowych i zalecanych. Ponadto pracownicy tutejszej Stacji organizują wystawki, uczestniczą w audycjach radiowych oraz zachęcają do szczepień na łamach lokalnej prasy. W ramach promocji szczepień ochronnych, w dniach 3.06.2019r. – 13.06.2019r. w Urzędzie Miasta w Tomaszowie Mazowieckim zorganizowano wystawę „200 lat szczepień ochronnych”.

Podczas obchodów z okazji 100-lecia Państwowej Inspekcji Sanitarnej 08.11.2019r. w Galerii Tomaszów zorganizowano Dzień Zdrowia, podczas którego między innymi utworzono punkt informacyjno – konsultacyjny, gdzie udzielano informacji dotyczących szczepień, rozdawano materiały edukacyjne oraz przeprowadzano rozmowy z rodzicami. Na stronie internetowej PSSE w Tomaszowie Mazowieckim można również uzyskać informacje na temat szczepień ochronnych.

II. W zakresie Higieny Komunalnej

1. Wprowadzenie

W 2019 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, nadzorem sanitarnym objęto ogółem w mieście i na wsiach 494 obiekty, w tym 421 obiekty użyteczności publicznej (pozostałe obiekty to urządzenia do zaopatrzenia w wodę oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą). Przeprowadzono **700** kontroli. Nałożono 2 mandaty karne na sumę **400** zł.

2. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Liczbę obiektów nadzorowanych w latach 2015 - 2019 i odsetek obiektów ze złym stanem sanitarnym przedstawia Tabela 1. Liczbę i wysokość nałożonych mandatów w latach 2015 – 2019 przedstawia Tabela 2.

Tabela 1. Zły stan sanitarny w nadzorowanych obiektach (w %) w latach 2015-2019

Lata	Liczba obiektów	Zły stan sanitarny (%)
2015	454	0,4
2016	473	0,4
2017	476	0,6
2018	490	0,2
2019	494	0,4

Na spadek liczby obiektów ze złym stanem sanitarnym, a tym samym obniżenie się liczby nałożonych mandatów karnych w kolejnych latach, na pewno miał wpływ obowiązek powiadamiania podmiotów gospodarczych o planowanej kontroli w obiekcie.

Tabela 2. Ilość i kwota nałożonych mandatów za zły stan sanitarny w latach 2015-2019

Lata	Ilość mandatów	Kwota (zł)
2015	2	200
2016	2	300
2017	3	300
2018	1	200
2019	2	400

Na koniec 2019 r. wykazano 3 obiekty użyteczności publicznej, **złe** pod względem **technicznym**. Jest to :

- Kino „Włókniarz” w Tomaszowie Maz. ul. Mościckiego 6 (decyzja wydana w 2019 r. na doprowadzenie do dobrego stanu sanitarno-technicznego sali kinowej, wyposażenie sali kinowej w instalację wentylacyjną, doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno – technicznego foteli, termin wykonania 30.04.2020 r.),
- Dzielnicowy Ośrodek Kultury ul. Gminna 37/39 w Tomaszowie Maz. (decyzja z dnia 10.07.2017 r. dot. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno - technicznego ściany sali widowiskowej, zaplecza sali widowiskowej, pracowni edukacyjnej, pracowni ceramiki,

pomieszczenia przy wyjściu od strony parkingu oraz administracji, podłogi sali widowiskowej, pracowni ceramiki, studia i administracji, wyposażenia w instalację wentylacyjną pracownię edukacyjną, pracownię ceramiki, pokój instruktorski i studio, termin wykonania 31.12.2018 r., decyzja przedłużająca z dnia 27.12.2018 r. termin wykonania 31.12.2019 r. kolejna decyzja przedłużająca z terminem wykonania 20.12.2022 r.),

- Ośrodek Rekreacyjno – Konferencyjny „Molo” w Smardzewicach ul. Klonowa 16 (decyzja z dnia 09.08.2018 r. dot. doprowadzenia do dobrego stanu sanitarno - technicznego ściany w korytarzach ośrodka, na klatce schodowej łącznika oraz w sali zabaw dla dzieci, termin wykonania 30.06.2019 r., decyzja przedłużająca z terminem wykonania 31.03.2020 r.).

3. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej

- zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej,
- hotele, domy wycieczkowe oraz inne obiekty świadczące usługi hotelarskie,
- ustępy publiczne,
- domy pomocy społecznej,
- dom dziennego pobytu,
- dom seniora
- noclegownia,
- obiekty komunikacji publicznej (dworzec autobusowy, dworzec PKP, stacje kolejowe, środki transportu publicznego, samochody do przewozu chorych oraz do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, samochody do przewozu bielizny),
- tereny rekreacyjne,
- inne obiekty użyteczności publicznej tj. apteki, cmentarze, domy przedpogrzebowe, przechowalnie zwłok, kluby sportowe, kina, ośrodki kultury, pralnie, targowiska, stacje paliw.

4. Stan sanitarny basenów i miejsca zwyczajowo wykorzystywanego do kąpielii

W 2019 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, czynne były 3 baseny całoroczne, tj. w Spale w Ośrodku Przygotowań Olimpijskich, przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Tomaszowie Maz. ul. Wiejska 29/31 oraz przy Szkole Podstawowej nr 10 w Tomaszowie Maz. ul. Ostrowskiego 14. Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r.

w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach zarządzający pływalnią wykonywał badania jakości wody basenowej, zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz przekazywał je systematycznie do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim.

W ocenianym okresie czasu do zarządzających pływalniami została wydana pozytywna zbiorcza roczna ocena jakości wody, za wyjątkiem uwagi skierowanej do zarządzającego pływalnią przy Szkole Podstawowej nr 10 w Tomaszowie Maz. ul. Ostrowskiego 14, który został zobowiązany do przestrzegania obowiązującego zakresu stężeń chloru wolnego i chloru związanego z uwagi na stwierdzone w kilku badaniach przekroczenia.

W 2019 r., na terenie powiatu tomaszowskiego brak było miejsca wykorzystywanego do kąpieli.

5. Jakość wody do spożycia na terenie powiatu tomaszowskiego

Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Tomaszowie Maz. nadzoruje 38 wodociągów : 9 z nich o produkcji poniżej 100 m³/dobę, 27 produkujących wodę w zakresie od 101 do 1000 m³/dobę oraz 2 wodociągi o produkcji od 1001 do 10 000 m³/dobę.

Należy nadmienić, że 3 wodociągi lokalne w Tomaszowie Maz. o produkcji ≤ 100 m³/d, których organem założycielskim jest starosta tomaszowski, są pod nadzorem Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W 2019 r. Sekcja Nadzoru Higieny Środowiska - Higiena Komunalna, tylko pobierała do badania próbki wody w tych wodociągach. W powiecie tomaszowskim, woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności, pochodzi z ujęć podziemnych (36 wodociągów), z ujęcia powierzchniowego, z którego zaopatrywany jest wodociąg sieciowy w Tomaszowie Maz. oraz z wody mieszanej (głębiny i powierzchniowej) w miejscowości Rokiciny Kolonia.

W 2019 r., Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Tomaszowie Maz., skontrolowała wszystkie, będące pod nadzorem, 38 wodociągi sieciowe, w tym 6 w mieście i 32 na wsi. Na koniec roku sprawozdawczego, woda we wszystkich wodociągach na terenie miasta i powiatu, spełniała wymagania sanitarne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294).

Ilość decyzji wydanych w ostatnich latach na poprawę jakości wody w wodociągach sieciowych, na terenie powiatu tomaszowskiego, przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Ilość decyzji wydanych na poprawę jakości wody do spożycia w latach 2015-2019

Lata	Ilość wodociągów sieciowych ogółem	Ilość decyzji
2015	42	2
2016	41	0
2017	41	0
2018	39	2
2019	38	3 (1 przedłużająca)

W 2019 r. wydano 3 decyzje na poprawę składu jakości wody. W wodociągu sieciowym (na ujęciu wody) w Stanisławowie Studzińskim gm. Czerniewice stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne (bakterie gr. coli, Escherichia coli). Wydano decyzję o braku przydatności wody do spożycia. Gmina Czerniewice zapewniła zastępcze źródło wody. Decyzja została wykonana. Również w trakcie 2019 r. do wodociągu sieciowego w Żelechlinku wydano decyzję na warunkowe dopuszczenie wody do spożycia z uwagi na zwiększoną og. liczbę mikroorganizmów w 22°C po 72h. Decyzja po przedłużeniu została wykonana.

Na terenie Tomaszowa Maz., przy ul. Chemików, czynna jest 1 studnia publiczna (awaryjna), w dobrym stanie sanitarnym i technicznym, z dobrą oceną sanitarną wody.

6. Podsumowanie

W ciągu okresu sprawozdawczego 2019 r. wydano ogółem 58 decyzji merytorycznych.

(Tabela 4)

Tabela 4 Ilość wydanych decyzji merytorycznych w latach 2015 - 2019

Lata	Ilość decyzji
2015	146*
2016	123*
2017	57*
2018	69*
2019	58*

*Z ogólnej liczby 58 decyzji, 3 decyzje dotyczyły poprawy stanu technicznego obiektów (w tym 2 przedłużające), 40 decyzji dotyczyło pozwoleń na ekshumację, 3 (1 przedłużająca) decyzje

na doprowadzenie jakości wody do spożycia przez ludzi do odpowiedniego stanu sanitarnego, 1 decyzja na doprowadzenie jakości ciepłej wody użytkowej (dot. Centrum Diagnostyki i Terapii Onkologicznej NU-MED sp. z o.o. w Tomaszowie Maz.) do wymagań zgodnych z rozp. Min. Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r., 2 decyzje dotyczyły zatwierdzenia systemu jakości badań w laboratorium, 9 decyzji płatniczych.

W 2019 roku stan sanitarny nadzorowanych obiektów użyteczności publicznej nie budził większych zastrzeżeń.

Stan sanitarny miejscowości, tras i obiektów turystyczno - wypoczynkowych na terenie powiatu tomaszowskiego, w sezonie letnim 2019 r., również nie budził większych zastrzeżeń. Stwierdzone podczas kontroli uchybienia były na bieżąco usuwane.

Ponadto pracownicy Sekcji Nadzoru Higieny Środowiska - Higieny Komunalnej, kontrolowali stan sanitarny terenu podczas „Dożynek Prezydenckich” w Spale oraz imprezy pod nazwą Festiwal „A może byśmy tak..... do Tomaszowa”. Uczestniczyli w organizowaniu bezpiecznego przebiegu 11 imprez masowych (w zakresie spełnienia wymagań higieniczno - sanitarnych). Przeprowadzali wspólne kontrole dot. stanu sanitarno-porządkowego z administracją budynków mieszkalnych i Strażą Miejską. W przyszłości celem poprawy stanu sanitarnego nadzorowanego terenu należałoby usprawnić współpracę ze służbami odpowiedzialnymi za porządek w mieście.

Pracownicy Sekcji HŚHK sprawowali nadzór sanitarny nad przeprowadzaniem ekshumacji – 35 razy. W 2019 r. kontrolowano stan sanitarno-techniczny placów zabaw, w tym piaskownic na terenach osiedli mieszkaniowych oraz terenach rekreacyjnych. Kontynuowano badanie wody w kierunku obecności bakterii z rodzaju Legionella sp. Próbkę wody ciepłej pobrano w następujących obiektach : TCZ w Tomaszowie Maz. ul. J. Pawła II 35, NU-MED Centrum Diagnostyki Onkologicznej w Tomaszowie Maz. ul.J. Pawła 35, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Tomaszowie Maz. ul.Niska 14, Dom Pomocy Społecznej w Łaznowskiej Woli, Dom Dziecka w Tomaszowie Maz. ul.Nowowiejska 18, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tomaszowie Maz. ul.Majowa 1/13, Bursa Samorządu woj. łódzkiego w Tomaszowie Maz., ul.Św.Antoniego 47, Bursa w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 w Tomaszowie Maz., ul. Legionów 47, Dom Seniora w Ujeździe ul. Północna 4.

W 2 obiektach nadzorowanych przez ŁPWIS (Bursa w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tomaszowie Maz. ul. Majowa)

oraz w 2 obiektach nadzorowanych przez PPIS w Tomaszowie Maz. (Centrum Diagnostyki i Terapii Onkologicznej sp. z o.o. NU-MED Tomaszów Maz., oraz Dom Seniora w Ujeździe) badania były zakwestionowane. Do NU-MED Centrum Diagnostyki Onkologicznej wydano decyzję na doprowadzenie składu ciepłej wody do obowiązujących wymagań sanitarnych (decyzja została wykonana). Do Domu Seniora w Ujeździe wydano zalecenie o podjęcie działań naprawczych zmierzających do redukcji liczby bakterii Legionella sp. Badanie kontrolne potwierdziło skuteczność podjętych działań.

W 2019 r. nadzorowano studnię publiczną w Tomaszowie Maz., ul. Chemików (awaryjna), w dobrym stanie sanitarno - technicznym i dobrą oceną sanitarną wody.

Pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili również kontrole nieplanowane, które wynikały z interwencji mieszkańców naszego powiatu. Dotyczyły one między innymi:

- uciążliwości spowodowane obecnością kotów w komórkach bloku w Tomaszowie Maz., ul. Mielczarskiego 1. Przeprowadzono kontrolę sanitarną potwierdzającą wyczuwalny fetor na klatce schodowej. Administrator bloku okazał faktury za przeprowadzone 3x zabiegi dezynfekcji i dezodoryzacji oraz poinformował, że planowana jest wymiana okienek piwnicznych. Polecono systematyczne sprzątanie miejsc przy zsykach i komórkach przez dozorcę. Ponowna kontrola wykazała poprawę stanu sanitarnego klatki schodowej.
- złego stanu sanitarnego na posesji w Tomaszowie Maz., ul. Wschodnia 22, której właścicielem jest TTBS w Tomaszowie Maz. (przepełnione pojemniki na śmieci, obecność gryzoni). Kontrola przeprowadzona w dniu zgłoszenia nie potwierdziła nieprawidłowości. Na terenie posesji rozstawione były karmniki na gryzonia, teren posesji utrzymany czysto.
- uciążliwości zapachowych w korytarzu budynku mieszkalnego w Tomaszowie Maz., ul. Legionów 51, których przyczyną była obecność zwierząt w jednym z mieszkań. Przeprowadzono kontrolę w budynku, która potwierdziła zły stan sanitarny w korytarzu (fetor, brudna podłoga). Mieszkanie nie zostało skontrolowane z uwagi na nieobecność właścicieli. Wystosowano pismo do TTBS w Tomaszowie Maz., informujące o wynikach kontroli sanitarnej i polecono utrzymywać korytarz w należyтым stanie sanitarnym. O podjętych działaniach TTBS poinformował tut. Stację (w korytarzu założono nową

wykładzinę, pomalowano ściany oraz zobowiązano lokatora do ograniczenia liczby zwierząt w mieszkaniu),

- skargi w sprawie zanieczyszczonego strychu przez gołębie przy ul. Legionów 45 w Tomaszowie Maz.(administratorem budynku jest TTBS). Nakazano w trybie natychmiastowym uprzątnąć strych i zabezpieczyć okienka siatką. Wizytacja strychu wykazała, że powierzchnie są posprzątane, zdezynfekowane, okienka zabezpieczone siatką.
- interwencję lokatorów dotyczącą dwóch lokali, pustostanów w budynku mieszkalnym w Tomaszowie Maz., ul. Długa 64, których administratorem jest TTBS w Tomaszowie Maz. W obu lokalach nagromadzone były duże ilości śmieci, wydobywał się smród. Po interwencji telefonicznej u administratora w trybie natychmiastowym lokale zostały uprzątnięte, przeprowadzono dezynfekcję co potwierdziła kontrola sanitarna.
- zgłoszenie naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych tj. odcięcie wody i ścieków w budynku mieszkalnym w Tomaszowie Maz. ul. Warszawska 20 po zmianie właściciela. Przeprowadzono kontrolę sanitarną, która potwierdziła fakt odcięcia wody i ścieków. Ustalono, że woda doraźnie będzie dowożona w opakowaniach jednostkowych do czasu rozstrzygnięcia sprawy na drodze sądowej (sprawa wniesiona przez lokatorów).
- doprowadzenia działki w Tomaszowie Maz. ul. Grunwaldzka 23/25 do stanu zgodnego z obowiązującymi przepisami w zakresie usytuowania kontenera na odpady komunalne. Po kilkakrotnej kontroli przeprowadzonej przez pracowników tut. stacji kontener został przestawiony na odległość zgodną z przepisami.
- uciążliwości spowodowane zaleganiem śmieci w korytarzu lokalu mieszkalnego w Tomaszowie Maz., ul. Legionów 49. Przeprowadzono kontrolę sanitarną, która nie potwierdziła nieprawidłowości.
- nieprawidłowości związane z odprowadzeniem ścieków przez przedsiębiorstwo produkcyjne w Tomaszowie Maz. ul. Sosnowa 17. Kontrola sanitarna została przeprowadzona przez Sekcję Higieny Komunalnej i Higienę Pracy. Zarzuty nie potwierdziły się.
- skargi mieszkańca kamienicy w Tomaszowie Maz., ul. Warszawska 21/23 w sprawie złego stanu sanitarno - technicznego klatki schodowej w tej kamienicy. Kontrola sanitarna potwierdziła zły stan sanitarno-techniczny klatki schodowej. Administrator budynku zobowiązał się do przeprowadzenia remontu klatki schodowej w 2020 roku.

- uciążliwości spowodowanych gromadzeniem śmieci w mieszkaniu przy ul. Dzieci Polskich 5 m3 w Tomaszowie Maz. Interwencję podjęto na wniosek Policji, wspólnie z funkcjonariuszem Policji i przedstawicielem administracji osiedlowej.
Mieszkanie nie zostało skontrolowane pomimo podjętych prób wejścia. Drzwi były zamknięte. Dalsze postępowanie w sprawie prowadzi Spółdzielnia Mieszkaniowa.
- uciążliwości dla okolicznych mieszkańców spowodowanych bezpośrednim sąsiedztwem z posesją w Tomaszowie Maz. ul. Jałowcowa 20, na której właściciel nagromadził ogromne ilości odpadów zarówno w domu jak i na podwórku. Zgłoszenie do PPIS w Tomaszowie Maz. dokonała Straż po uprzednio przeprowadzonej kontroli. Z treści zgłoszenia wynika, że właściciel domu jest chory, odcięto mu prąd, wodę, ścieki, gaz. Pracownicy Stacji podjęli próbę przeprowadzenia kontroli, ale wejście na posesję jest zamknięte na kłódkę. Przez ogrodzenie widać ogromne ilości odpadów na placu. PPIS dwukrotnie wystosował pisma do właściciela posesji o umożliwienie przeprowadzenia kontroli. Jednocześnie wystosował pismo do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej ponagląjące objęcie tej osoby kompleksową opieką.
- nieprawidłowości związane z wyciekami ścieków ze studzienki w obrębie ulicy Zawadzkiej w Tomaszowie Maz. Przeprowadzona została wizja w tym miejscu wspólnie z pracownikami Zakładu Gospodarki Wodno - Kanalizacyjnej w Tomaszowie Maz. Ustalono przyczynę wycieku ścieków i zobowiązano do natychmiastowego usunięcia nieprawidłowości. Ponowna kontrola wykazała, że rura z której wylewały się ścieki została zaślepiona.

III. W zakresie Higieny Pracy

1. Nadzór nad środowiskiem pracy

W 2019 roku pion higieny pracy obejmował nadzorem bieżącym, na terenie powiatu tomaszowskiego, **312** zakłady pracy zatrudniające 9748 osób. Wydano 9 decyzji w sprawie chorób zawodowych, w tym: 6 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 3 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Nie było wydawanych decyzji z zakresu nadzoru sanitarnego. W kontrolowanych zakładach pracy nie stwierdzono nieprawidłowości.

Mandatów karnych nie nakładano.

Pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili **89** kontroli, w **88** zakładach zatrudniających łącznie 2220 pracowników. Kontrole dotyczyły bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności dotyczące pomieszczeń pracy, procesów pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno sanitarnych, badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy, nadzoru nad substancjami chemicznymi, rakotwórczymi, biologicznymi jak również oceny realizacji wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiu przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych.

W 2019 roku nadzorem objęto 28 % zewidencjonowanych podmiotów.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach.

Zagrożenia w środowisku pracy

W 2019 r. szczególny nacisk położono na nadzór nad:

- Prowadzeniem kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych,
- Przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas prac związanych z usuwaniem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest.

2. Nadzór nad środkami zastępczymi.

W 2019 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim, nie wpływały informacje o nowych obiektach zajmujących się wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.

Nie podejmowano działań kontrolnych wspólnie z Komendą Policji w Tomaszowie Mazowieckim.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz. zgodnie z art. 30 a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. 2019r. poz. 852), dot. zgłaszania występowania zatruć lub zgonów po spożyciu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, współpracuje z Tomaszowskim Centrum Zdrowia w Tomaszowie Mazowieckim.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim współpracuje z organami ścigania w zakresie zaistniałych przypadków zatruc u ludzi spowodowanych użyciem wprowadzanych do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W ramach realizacji przeciwdziałania używania środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w kontrolowanych zakładach pracy zostawiano ulotki tematyczne oraz plakaty.

3. Choroby zawodowe

W 2019 r. wpłynęło 5 zgłoszeń podejrzenia chorób zawodowych. Wydano 9 decyzji, w tym 6 o stwierdzeniu choroby zawodowej i 3 o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Wydano 2 postanowienia dotyczące sprostowania pomyłki.

W porównaniu do roku 2018, liczba stwierdzonych chorób zawodowych utrzymała się.

W 2019 r. stwierdzono następujące choroby zawodowe:

1. pylica płuc krzemowa – 1 decyzja,
2. przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego wywołana sposobem wykonywania pracy- zespół cieśni w obrębie nadgarstka – 1 decyzja,
3. niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością głośni i trwałą dysfonią -1 decyzja,
4. przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat- wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych – 1 decyzja,
5. zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych– postać przewlekła – 1 decyzja,
6. borelioza – 1 decyzja.

4. Podsumowanie

1. Wydano 6 decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych.
2. Nie zwiększyła się liczba osób pracujących w warunkach niezgodnych z ogólnymi wymaganiami bezpieczeństwa i higieny pracy (liczba pracowników pracujących w przekroczeniach na obecnie 505 osób).

IV. Higiena Dzieci i Młodzieży

Zadania Inspekcji Sanitarnej w ochronie zdrowia dzieci i młodzieży realizowane są poprzez sprawowanie nadzoru nad higieną procesów nauczania i wychowania oraz warunkami higieniczno – sanitarnymi pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w placówkach nauczania i wychowania, a także sprawowanie nadzoru nad higieną wypoczynku i rekreacji.

W 2019 roku skontrolowano 34 placówki nauczania i wychowania (spośród 71 będących w ewidencji) oraz 48 sezonowych placówek (dot. turnusów) wypoczynku dzieci i młodzieży.

Nieprawidłowy stan pomieszczeń stwierdzono w 1 przedszkolu oraz w 1 szkole, co stanowi 5% skontrolowanych placówek. Nieprawidłowości dotyczyły w obu przypadkach złego stanu sanitarno – technicznego powierzchni podłogowych w salach zajęć. Podjęto działania mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości, tj. wydano decyzje administracyjne.

W 2019 roku szczególnej ocenie poddano warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach oświatowych, na co składają się dostęp do bieżącej ciepłej wody, dostępność środków higienicznych (mydło w płynie, ręczniki papierowe, papier toaletowy), ogólny stan czystości i porządku pomieszczeń sanitarnych oraz właściwy stan techniczny zarówno pomieszczeń jak i armatury sanitarnej. Zapewnienie odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej w szkołach i przedszkolach jest szczególnie ważne ze względu na łatwość rozprzestrzeniania się bakterii chorobotwórczych w dużych skupiskach ludzi. Wszystkie poza jedną placówką zapewniły swoim uczniom właściwe wyposażenie pomieszczeń sanitarnych w środki higieny osobistej oraz bieżącą ciepłą wodę.

Znaczącym elementem środowiska szkolnego mającego wpływ na zdrowie uczniów, a przede wszystkim na prawidłową postawę ciała jest zapewnienie wyposażenia sal w meble dostosowane do wzrostu uczniów. Stoły i krzesła powinny posiadać certyfikaty zgodności z Polską Normą. Placówki nabywają nowe ergonomiczne wyposażenie do sal lekcyjnych i przedszkolnych, ale jeszcze w dalszym ciągu użytkowane są w niektórych placówkach meble starego typu, niezgodne z obowiązującą normą, a tym samym niedostosowane do zasad ergonomii.

Na zdrowie i dobre samopoczucie uczniów w środowisku szkolnym istotny wpływ ma tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych. W 2019 roku w ramach higienizacji procesów nauczania oceniono plany lekcji w 23 placówkach oświatowych, w 278 oddziałach. Najczęściej występującą nieprawidłowością to rozpoczynanie zajęć lekcyjnych o różnej godzinie. Zajęcia lekcyjne powinny rozpoczynać się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie może być większa niż 1 godz. W czasie kontroli omawiano z dyrektorami tematykę dotyczącą układania planu zajęć lekcyjnych. Podkreślano, że tygodniowy rozkład zajęć powinien być ułożony z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy.

Ważnym czynnikiem warunkującym prawidłowy rozwój i zdrowie ucznia jest organizacja zajęć wychowania fizycznego. W powiecie tomaszowskim w dalszym ciągu stwierdza się brak odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W dalszym ciągu w wielu szkołach zajęcia wychowania fizycznego prowadzone są na korytarzach szkolnych. Oceniając stopień korzystania przez uczniów z natrysków stwierdzono, że pomimo posiadanego zaplecza sanitarnego przez niektóre szkoły, natryski nie są używane. Przyczyną są zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne. Urządzenia i sprzęt sportowy, stanowiący wyposażenie sal gimnastycznych i boisk szkolnych powinny posiadać odpowiednie certyfikaty gwarantujące bezpieczne jego użytkowanie. Z obowiązku tego w większości wywiązują się szkoły, choć w niektórych szkołach w dalszym ciągu użytkowany jest sprzęt nie posiadający certyfikatów.

W minionym roku w mieście Tomaszowie Mazowieckim, w 4 szkołach podstawowych wchodzących w skład zespołów przeprowadzono modernizację sal gimnastycznych w ramach programu „Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej”. W Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 3 w Tomaszowie Mazowieckim oddano do użytku boisko wielofunkcyjne (do piłki ręcznej, do koszykówki oraz siatkówki) z bieżnią lekkoatletyczną. Ponadto przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim rozpoczęła się budowa boiska wielofunkcyjnego.

W ramach poprawy stanu sanitarnego i technicznego infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, w stosunku do 1 placówki prowadzone jest postępowanie administracyjne.

W toku kontroli sanitarnej placówek nauczania i wychowania uzyskano dane dotyczące żywienia dzieci i młodzieży, jako czynnika mającego istotny wpływ na rozwój zarówno fizyczny jak i umysłowy młodego pokolenia. Wydawanie ciepłych posiłków prowadzone było we wszystkich (poza 2 placówkami) skontrolowanych placówkach. W większości posiłki przygotowywane są na miejscu. W placówkach, gdzie brak jest warunków do przygotowania ciepłych posiłków obiady są dowożone do szkół przez firmy cateringowe.

W roku 2019 na terenie powiatu tomaszowskiego skontrolowano w sumie 48 turnusów wypoczynku zimowego i letniego.

Podobnie jak w minionych latach wypoczynek dla dzieci i młodzieży został zorganizowany w miejscu zamieszkania oraz w formie wyjazdowej. Organizatorami wypoczynku w miejscu zamieszkania są głównie szkoły funkcjonujące na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Organizatorami wypoczynku w formie wyjazdowej są przedsiębiorcy, kluby sportowe, stowarzyszenia, fundacje. Wypoczynek wyjazdowy organizowany jest głównie w obiektach hotelarskich w Spale. Uczestnicy wypoczynku mają zapewnione dobre warunki zakwaterowania. Z wypoczynku zimowego i letniego w 2019 roku skorzystało 2.567 dzieci i młodzieży.

W wyniku kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarno – higienicznych w kontrolowanych placówkach.

W 2019 r. do Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim wpłynęła 1 skarga na warunki panujące w przedszkolu publicznym, tj. nieprzyjemnego zapachu w pomieszczeniach przedszkola, zbyt małej ilości sanitariatów w stosunku do liczby dzieci oraz zbyt małej powierzchni przypadającej na dziecko. W wyniku kontroli, stwierdzono zasadność skargi. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim wystosował do organu prowadzącego pismo pokontrolne, w odpowiedzi na powyższe organ prowadzący zobowiązał się do przeniesienia oddziałów przedszkolnych z dotychczasowego budynku do głównego budynku szkoły.

Warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania ulegają poprawie. Istnieją jeszcze jednak placówki, w których stan techniczno – sanitarny odbiega od prawidłowego. Główną przyczyną występowania niewłaściwych warunków jest

niewystarczająca ilość nakładów finansowych przeznaczonych na remonty i inwestycje placówek oświatowych.

W 2019 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny Tomaszowie Mazowieckim w celu poprawy warunków nauczania i wychowania w placówkach oświatowych wydał w sumie 12 decyzji (w tym decyzje zmieniające termin wykonania).

V. Higiena Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku

1. Wprowadzenie

W roku 2019 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu Tomaszów Maz. znajdowało się **1199** zakładów wpisanych do rejestru prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszów Maz. Skontrolowano w roku sprawozdawczym **731**, zatwierdzono **95**, przeprowadzono ogółem **935** kontroli sanitarnych, w tym **110** kontroli interwencyjnych. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono **585** zakładów, wszystkie oceniono jako zgodne z wymaganiami.

Ogółem wydano **36** decyzji administracyjnych, w tym **13** decyzji dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów, w tym **2** decyzje unieruchomienia. Nałożono **41** mandatów karnych na sumę **8950 zł**. Nie kierowano wniosków do ŁPWIS o nałożenie kary pieniężnej, nie kierowano zawiadomień do prokuratury oraz wniosków do Sądu Grodzkiego. Pobrano **222** próbki do badań, w tym **3** zdyskwalifikowano.

W porównaniu z rokiem 2018 w roku 2019 ilość wydanych decyzji administracyjnych dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego zmniejszyła się. Również zmniejszyła się ilość nałożonych mandatów karnych. Liczba wniosków do PWIS o nałożenie kar pieniężnych zmniejszyła się w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Ponadto w 2019 roku prowadzono nadzór nad zakładami produkcji i obrotu kosmetykami oraz zakładami produkcji i obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością. Przeprowadzono ogółem **5** kontroli w zakładach produkcji i obrotu kosmetykami oraz **8** w zakładach produkcji i obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością.

2. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku 2019r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych przez tutejszą Stację zakładach oraz znajdujących

się w obiektach obrotu zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego. Badania prowadzono biorąc pod uwagę parametry mikrobiologiczne, zgodne z wytycznymi GIS oraz fizykochemiczne, w tym pestycydy, obecność metali szkodliwych dla zdrowia, substancje dodatkowe, takie jak barwniki, substancje słodzące, konserwanty; wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, prowadzono też badania w kierunku obecności organizmów genetycznie modyfikowanych, zawartości 3-MCPD, mikotoksyn, i wielu innych.

Ilość pobranych próbek do badań przedstawia się następująco:

w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu:

- ogółem zbadano **181** próbek krajowych, z czego zdyskwalifikowano **3** próbki, tj. **1,6%** (w roku 2018 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,7%**);
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **118** próbek, z czego zdyskwalifikowano **3** próbki, tj. **2,5%** (w 2018r. zakwestionowano 0,5% próbek),
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **63** próbek, które nie były kwestionowane (w 2018r. zakwestionowano 1,25 % próbek),

Oceniono **79** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania, których nie kwestionowano. (W 2018r. nie kwestionowano ocenianych próbek).

W **2019r.** zbadano ogółem **33** próbek środków spożywczych z importu, których nie kwestionowano (w roku 2018 nie kwestionowano ocenianych próbek):

- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano 10 próbek, których nie zakwestionowano,
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **21**, których nie zakwestionowano,
- pod względem znakowania oceniono **2** próbki (wybrane parametry w suplementach diety i środkach specjalnego przeznaczenia żywieniowego - znakowanie), której nie zakwestionowano.

Oceniono **22** próbek środków spożywczych importowanych pod względem znakowania. Próbek nie kwestionowano (w 2018r. próbek również nie kwestionowano).

W **2019** roku przebadano laboratoryjnie **4** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pobranych z obiektów obrotu środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Wśród wszystkich przebadanych próbek były:

- **3** z UE,
- **1** z importu.

Próbek nie kwestionowano.

W roku sprawozdawczym zbadano ogółem 4 próbki kosmetyków, w tym:

- 2 krajowe,
- 2 z UE,

2 próbki pobrane zostały z wytwórni kosmetyków, 2 próbki pobrano z obrotu. Próbek nie kwestionowano.

3. Ocena sposobu żywienia

W 2019r. dokonano oceny sposobu żywienia na podstawie jadłospisów dekadowych w 84 zamkniętych zakładach żywienia zbiorowego, w tym w 23 zakładach prowadzących żywienie w systemie cateringowym. 46 jadłospisów oceniono jako prawidłowe, natomiast 38 oceniono jako nieprawidłowe, w tym 11 prowadzące żywienie w systemie cateringowym.

W jadłospisach wyszczególniane były wszystkie składniki występujące w każdej potrawie, łącznie z produktami alergennymi.

Nieprawidłowości w placówkach oświatowych nie dotyczyły stosowania środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 52 c ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. 2018r., poz. 1541 z późniejszymi zmianami), natomiast uznano je jako nieprawidłowe ze względu na brak pełnowartościowego białka zwierzęcego, braki dodatku warzyw lub owoców oraz brak w codziennym żywieniu dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych oraz mało urozmaicony jadłospis.

4. Terminowość realizacji zaplanowanych zadań

Zgodnie z harmonogramem w 2019r. zaplanowano przeprowadzenie 629 kontroli w zakładach nadzorowanych przez pracowników Sekcji HŻŻiPU. W ciągu roku 57 zakładów, w których kontrole zaplanowano w harmonogramie, uległy likwidacji, zawiesiły działalność lub były nieczynne. 20 zakładów czynnych nie skontrolowano. W stosunku do liczby zaplanowanych kontroli przeprowadzono, po wyznaczonym w harmonogramie terminie 97 kontroli. W 2019r. wykonano dodatkowo **poza planem 306 kontroli**.

Nieterminowość kontroli oraz brak ich przeprowadzenia we wszystkich wyznaczonych obiektach spowodowane było brakami kadrowymi w związku ze zwolnieniami lekarskimi, koniecznością podejmowania działań nie ujętych w harmonogramie a niezbędnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa powiatu. W roku 2019 przeprowadzono 750 kontroli granicznych

dotyczących eksportu żywności w zakresie dokumentacji w sprawach 2691 partii żywności, co zmniejszyło ilość czasu niezbędnego do wykonania działań nadzorowych.

5. Dodatkowe zadania

Zadania wykonywane w ramach kontroli przeprowadzonych zgodnie z harmonogramem poza sprawdzeniem stanu sanitarno-technicznego zakładów, obejmują również: nadzór nad przestrzeganiem warunków określonych w rozporządzeniach 1829/2003 i 1830/2003 dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej, z uwzględnieniem prawidłowego znakowania środków spożywczych, kontrolę prawidłowości stosowania substancji dodatkowych, kontrolę prawidłowości znakowania środków spożywczych, nadzór nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia 1924/2006 w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności, nadzór nad prawidłowością postępowania z odpadami kuchennymi i cateringowymi, nadzór nad jakością środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego (w tym również prawidłowością dokumentacji wymaganej przepisami weterynaryjnymi), nadzór nad stosowaniem wyrobów do kontaktu z żywnością.

Oprócz kontroli wynikających z harmonogramu, przeprowadzono szereg kontroli związanych z toczącymi się postępowaniami administracyjnymi oraz w ramach prowadzenia stałego nadzoru, a także kontrole związane z funkcjonującym systemem RASFF (systemem szybkiego ostrzegania o niebezpiecznej żywności) oraz RAPEX.

W roku sprawozdawczym **2019** otrzymano:

34 powiadomień w ramach systemu RASFF, w tym **21** powiadomień alarmowych, **7** powiadomień informacyjnych, **1** powiadomienie informacyjne typu AA, **5** powiadomień typu News. Przesłane powiadomienia News dotyczyły:

- stosowania zapisów rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2016/6 z dnia 5 stycznia 2016 r. wprowadzającego specjalne warunki regulujące przywóz paszy i żywności pochodzących lub wysyłanych z Japonii w następstwie wypadku w elektrowni jądrowej Fukushima i uchylającego rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 322/2014; przekazano dodatkowe wyjaśnienia w związku z uzupełnieniami fup41, 42 i 43;
- wskazania The Food Safety Agency of the Republic of Azerbaijan jako właściwego organu do podpisywania świadectw zdrowia wydawanych na orzechy laskowe i produkty pochodne z Azerbejdżanu, określonych w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 884/2014 z dnia 13 sierpnia 2014 r. nakładającym specjalne warunki dotyczące

przywozu niektórych rodzajów pasz i żywności z niektórych państw trzecich w związku z ryzykiem zanieczyszczenia aflatoksynami i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1152/2009;

- w sprawie stosowania przepisów rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2018/1660 w szczególności w odniesieniu do przesyłek owocu pitahaya (smoczy owoc) z Wietnamu oraz informacji NEWS, przy której przesłano pismo dotyczące właściwych władz Republiki Azerbejdżanu - The Food Safety Agency of the Republic of Azerbaijan, organu wybranego jako właściwy do podpisywania świadectw zdrowia wydawanych w przypadku wywozu orzechów laskowych i produktów pochodnych z Azerbejdżanu, objętych rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 884/2014 oraz akceptacji świadectw zdrowia podpisywanych przez Food Safety Agency of the Republic of Azerbaijan dotyczących orzechów laskowych i produktów pochodnych przywożonych z Azerbejdżanu do UE;
- w sprawie wprowadzenia dobrowolnego systemu certyfikacji dla przesyłek pistacji eksportowanych ze Stanów Zjednoczonych do Unii Europejskiej. Władze Stanów Zjednoczonych zdołały program Pistachio Export Aflatoxin Reporting (PEAR) przygotowany wspólnie przez Administrative Committee for Pistachios (ACP) i U.S. Department of Agriculture (USDA);

oraz 1 powiadomienie typu AA:

- Powiadomienie informacyjne z Norwegii dotyczące programu kontroli suplementów diety (Zgłoszenie AA 2018/371 02 PL i AA 2018/371 03 PL)

W roku 2019 do systemu RASFF PSSE w Tomaszowie Maz. zgłosiła 2 powiadomienia informacyjne, które dotyczyły:

- 1) Befszytku tatarskiego - wyrobu wołowego, drobno rozdrobnionego, surowego; z uwagi na stwierdzone zagrożenie: obecność pałeczek Salmonella Brandenburg w 1 z 5 próbek, co czyni prawdopodobnym przeniesienie zakażenia do produktów spożywczych oraz fakt, iż ww. produkt nie znajdował się w obrocie handlowym przestano w ramach systemu RASFF powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi; przeprowadzono 1 kontrolę (w miejscu pobrania próbki), ustalono listę dystrybucji oraz zobowiązano podmiot do powiadomienia odbiorców o zaistniałej sytuacji. Przesłano pismo do PIW w łasku nadzorującego produkcję ww. wyrobu;
- 2) Żołądków indyjskich - z uwagi na stwierdzone zagrożenie: obecność Campylobacter coli w 10g, co czyni prawdopodobnym wystąpienie objawów chorobowych u ludzi oraz fakt,

iż ww. produkt nie znajdując się w obrocie handlowym zostanie przesłane w ramach systemu RASFF powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi. Podczas przeprowadzonych 2 kontroli w sklepach firmowych nie stwierdzono obecności zakwestionowanej partii w obrocie. Przesłano pisma do PIW w Ostródzie nadzorującego produkcję ww. wyrobu oraz do PIW w Radomsku – właściwego ze względu na siedzibę firmy.

W związku z otrzymanymi powiadomieniami i informacjami przeprowadzono **81** kontroli w obiektach żywieniowo-żywnościowych. W przypadku stwierdzenia obecności produktu o niewłaściwej jakości zdrowotnej zabezpieczano zakwestionowane partie środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, monitorowano dokonywanie ewentualnych zwrotów do magazynów oraz monitorowano dalsze działania dotyczące sposobu ich wycofania z obrotu i utylizacji.

W roku **2019** w ramach systemu **RAPEX** otrzymano **2** powiadomienia, dotyczące **3** produktów kosmetycznych. W związku z powyższym przeprowadzono kontrole stron internetowych przedsiębiorców z terenu powiatu tomaszowskiego oraz aukcje olx i allegro; nie stwierdzono obecności ww. produktów w obrocie.

W związku z odbywającymi się zbiorowymi imprezami masowymi zabezpieczano odpowiednie warunki sanitarne sprzedaży i przyrządzania potraw podczas "Dożynek", uczestnicząc w opiniowaniu warunków, jakie powinny spełniać obiekty handlu obwoźnego i małej gastronomii oraz kontrolowano je w trakcie prowadzenia działalności. Skontrolowano **10** obiektów ruchomych i tymczasowych, w których prowadzona była działalność gastronomiczna i sprzedaż żywności; nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarnych. Kolejną imprezą masową, którą sprawdzono pod kątem zapewnienia właściwej jakości zdrowotnej podczas sprzedaży i przyrządzania potraw były „Dni Tomaszowa, gdzie skontrolowano łącznie **13** obiektów gastronomicznych oraz punktów ze sprzedażą piwa i napojów bezalkoholowych.

Przeprowadzono **2** kontrole w zakładach prowadzących żywienie w systemie cateringowym w związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 16.04.2019r., znak: GIS-BŻ-WS-422-35/BO/19/1 dotyczącym warunków higieniczno-sanitarnych bloków żywienia w szpitalach, żywieniu zbiorowym otwartym, sprzedaży żywności nietrwałej mikrobiologicznie.

Podczas **11** kontroli przeprowadzanych w gospodarstwach rolnych sprawdzane były zasady higieny produkcji żywności oraz przekazywane informacje dotyczące prowadzenia dobrej praktyki, w tym obowiązku identyfikowalności środków spożywczych. Podczas przeprowadzanych kontroli informowano również o wytycznych Komisji Europejskiej z 2017 r.

dotyczących ograniczania ryzyka mikrobiologicznego w odniesieniu do świeżych warzyw i owoców na etapie produkcji podstawowej poprzez przestrzeganie zasad higieny z którymi można się zapoznać korzystając z linków znajdujących się na stronie internetowej PSSE w Tomaszowie Maz. Przeprowadzono również prelekcję w Centrum Tradycji Kulinarnych w Małczu w zakresie rolniczego handlu detalicznego, produkcji żywności niezwierzęcego pochodzenia w warunkach domowych z wykorzystaniem surowców roślinnych z własnych upraw oraz w ramach rolniczego handlu detalicznego w oparciu o Poradnik Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej, przypomnieniu o konieczności składania wniosków o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS dotyczących rolników prowadzących również produkcję pierwotną i sprzedaż bezpośrednią.

Podczas kontroli gospodarstw rolnych, w których produkowane są owoce miękkie, kontrolowano opakowania do żywności z uwzględnieniem ich stanu sanitarno-technicznego.

W trakcie 9 kontroli w obiektach obrotu żywnością i zakładach żywienia zbiorowego sprawdzano warunki przechowywania wód butelkowych i napojów; dokonano oceny znakowania 6 wód mineralnych i źródlanych.

Na terenie powiatu tomaszowskiego nie stwierdzono oferowania usług dotyczących wykonywania zmywalnych tatuaży oraz malowania tzw. henną.

Przeprowadzono kontrolę w sprawie przestrzegania przepisów bezpieczeństwa w placówkach udzielających schronienia osobom bezdomnym, tj, w schroniskach dla osób bezdomnych.

W sprawie sprzedaży przez Internet oraz w sklepach wielkopowierzchniowych środka spożywczych pn.: "Cukier z drzewa Palmyra" przeprowadzono 4 kontrole w sklepach wielkopowierzchniowych, w tym sieci: Biedronka, Tesco, Netto, podczas których nie stwierdzono obecności w sprzedaży ww. środka spożywczego, ponadto sprawdzano strony internetowe pod kątem obecności ww. produktu.

W 2019r. przeprowadzono 7 kontroli stron internetowych, zarówno ze względu na otrzymywane pisma Głównego Inspektora Sanitarnego, przekazane przez łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w odniesieniu do przedsiębiorców z terenu powiatu tomaszowskiego, jak również kontroli prezentacji i reklamy produktów dostępnych w Internecie, dla których podmioty odpowiedzialne za umieszczone w nich treści mają siedziby poza terenem powiatu tomaszowskiego; w przypadku 4 produktów przesłano pisma do stacji nadzorujących podmiot odpowiedzialny.

Prowadzono dodatkowe kontrole w sprawie niewłaściwych warunków higieniczno-sanitarnych w sklepach różnych sieci ogólnopolskich oraz lokalnych i regionalnych.

Przeprowadzono 5 kontroli w sprawie otrzymanego z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dobrowolnego powiadomienia firmy NIVEA Polska Sp. z o. o. dotyczącego wycofania z obrotu Chusteczek splekiwanych toaletowych Bambino Dzieciaki o zapachu gruszki oraz o zapachu brzoskwini.

Ponadto uczestniczono w opiniowaniu przygotowywanych procedur i aktów prawnych.

6. Współpraca z Inspekcjami

W 2019r. współpraca z Inspekcją Weterynaryjną prowadzona była w oparciu o Porozumienie Ramowe z dnia 15.01.2008r. zawarte pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tomaszowie Maz. i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Tomaszowie Maz. o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej. W chwili obecnej wszystkie obiekty na targowisku znajdują się pod nadzorem inspekcji sanitarnej. W 2019r. przeprowadzono wspólnie z Inspekcją Weterynaryjną 3 kontrole ww. obiektów. Podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzono obecności przetworów mięsnych i/lub mięsa o nieudokumentowanym pochodzeniu i nieoznakowanego. Kontrole były przeprowadzane w związku z ASF.

Otrzymano od WIS zaktualizowaną listę podmiotów zajmujących się pośrednictwem w sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego będących pod nadzorem IW; aktualnie nadal jest brak obiektów znajdujących się pod wspólnym nadzorem.

Współpracowano z inspekcją weterynaryjną także w sprawie powiadomień w systemie RASFF oraz przekazywano wzajemnie wyniki badań laboratoryjnych zakwestionowanych próbek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego., m.in:

1. Przedstawiciel Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Tomaszowie Maz. pobrał do badań mikrobiologicznych w kierunku obecności pałeczek Salmonella w 25g, liczby Listeria monocytogenes w 1g 5 próbek produktu pn. Befszyk tatarski w opakowaniach jednostkowych – pojemnikach z tworzywa z etykietą firmową producenta "Bołtim-Pek" S.C. Piotr i Urszula Bołtromiuk, siedziba: 93-286 Łódź, ul. Przędzalniana 113, Zakład Produkcyjny Rogóźno 121, 98-170 Widawa; termin przydatności do spożycia 10.08.2019r., nr partii produkcyjnej 05.08.2019, Seria S2 S3 M1. W jednej próbce na pięć pobranych

stwierdzono obecność *Salmonella* Brandenburg, w związku z czym zakwestionowany produkt zgłoszono do systemu Rasff. Z uwagi iż producent znajduje się pod nadzorem inspekcji weterynaryjnej powiadomiono pismem PLW w Łasku.

2. Przedstawiciel Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Tomaszowie Maz. pobrał do badań mikrobiologicznych w kierunku *Campylobacter coli* w 10g 1 próbkę żołądków indyckich, których producentem był PPUH PROSPER sp. z o.o., 14-105 Łukta, ul. Warmińska 14A, Polska. Dostawcą ww. produktu była ww. firma „Demeter” sp.j. Próbkę została pobrana z partii oznakowanej terminem przydatności do spożycia 27.10.2019r. / numerem partii: 12664219; datą produkcji DP: 21.10.2019, datą dostawy DD: 23.10.2019r. W próbce stwierdzono obecność *Campylobacter coli* w 10g, w związku z czym zakwestionowany produkt zgłoszono do systemu Rasff powiadomienie informacyjne w celu zwrócenia uwagi. Z uwagi iż producent znajduje się pod nadzorem inspekcji weterynaryjnej powiadomiono pismem PLW w Ostródzie oraz Radomsku.
3. W związku ze stwierdzeniem obecności pałeczek *Salmonella* Enteritidis w 25g w filecie z kurczaka nr partii 111, terminie przydatności do spożycia: 06.03.2019, którego producentem jest zakład Farmex sp. z o.o., Łazisko 98/100, 97-200 Tomaszów Maz., Powiatowy Lekarz Weterynarii w Tomaszowie Maz. przedstawił PPIS w Tomaszowie Maz. listę dystrybucji zakwestionowanej partii mięsa drobiowego. Przedstawiciele inspekcji sanitarnej przeprowadzili kontrole we wskazanych obiektach i udzielili odpowiedzi.
4. W związku ze stwierdzeniem obecności pałeczek *Salmonella* Enteritidis w 25g w 1 z 5 próbek porcji kulinarnej z kurczaka, którego producentem jest zakład Farmex sp. z o.o., Łazisko 98/100, 97-200 Tomaszów Maz., nr partii mięsa 212 oraz 372, terminie przydatności do spożycia: kurczak 26.03.2019r., elementy kurczaka 25.03.2019r, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Tomaszowie Maz. przedstawił PPIS w Tomaszowie Maz. listę dystrybucji zakwestionowanej partii mięsa drobiowego. Przedstawiciele inspekcji sanitarnej przeprowadzili kontrole we wskazanych obiektach i udzielili odpowiedzi.

Współpracowano z inspekcją weterynaryjną w sprawie powiadomień w systemie RASFF:

1. W związku z przesłaną dokumentacją przez ŁPWIS w dniu 29.05.2019r. dotyczącą powiadomienia alarmowego nr 2019.8 z dnia 23.05.2019r. przekazanego przez Głównego Lekarza Weterynarii dot. **wykrycia *Salmonella* z grupy O:9 – badany szczep określono jako *Salmonella* Enteritidis w próbce skóry z szyj tusz drobiowych schłodzonych – indyki,**

których producentem jest Przedsiębiorstwo Produkcyjne Usługowo-Handlowe „PROSPER” Sp. z o.o., ul. Warmińska 14A, 14-105 Łukta (WNI 28153901) – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz., przekazał powyższe informacje do załatwienia zgodnie z kompetencjami, gdyż na liście dystrybucji znajdowały się obiekty: ZPM "RASKO" sp. j, 97-226 Żelechlinek ul. W. Witosa 5 i PPHU "KACPER" Sylwester Szewczyk 97-226 Żelechlinek, Bukowiec 24, które znajdują się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej w Tomaszowie Maz.

- Na mocy zawartego „Porozumienia ramowego z dnia 14.07.2008r. o współpracy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej” zawartego pomiędzy GIF oraz GIS oraz „Porozumienia z dnia 10.09.2008r. o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim oraz zgodnie z zapisami ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej aktualnie wpisane są **34** apteki, w tym: **1** punkt apteczny.

    Nie prowadzono wspólnych kontroli z przedstawicielami Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego. Przeprowadzono **5** kontroli w aptekach oraz pobrano **4** próbki do badań laboratoryjnych. Próbek nie kwestionowano.

- Prowadzono również współpracę w związku z zawartym porozumieniem pomiędzy **Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych** oraz **Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska** w sprawie współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. W związku z realizacją „Planu działania na 2019 rok” dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. dotyczącego współdziałania inspekcji – PIS, PIORIN, IJHARS, IOŚ w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego” przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami ww. inspekcji w Tomaszowie Mazowieckim **4** kontrole: **3** kontrole w obecności przedstawicieli PIORIN oraz **1** kontrolę w obecności przedstawicieli

WIOŚ. Podczas kontroli pobrano 1 próbkę malin do badań fizykochemicznych w kierunku pozostałości pestycydów, których nie kwestionowano.

7. Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.

W 2019 r. sekcja higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku współpracowała z:

- nadzorem zapobiegawczym przy opiniowaniu planów zakładów żywnościowo-żywnościowych oraz odbiorze nowych obiektów,
- oświatą zdrowotną w zakresie przestrzegania zakazu palenia tytoniu w zakładach gastronomicznych oraz zakładach pracy,
- sekcją higieny dzieci i młodzieży w ramach prowadzenia nadzoru podczas trwania kolonii, obozów i zimowisk.

8. Interwencje

W 2019r. ogółem zarejestrowano 44 interwencje, z których 19 zostało potwierdzonych, co stanowiło 43% wszystkich interwencji. W związku z powyższym nałożono 19 mandatów karnych na sumę 3700zł. 2 interwencje zostały przekazane do inspekcji weterynaryjnej do ich rozpatrzenia.

Najczęściej interwencje zgłaszano w następujących grupach obiektów: sklepach, małych gastronomiach, w żywieniu otwartym, środkach transportu w handlu ruchomym, piekarni, ciastkarni, kioskach. Interwencje dotyczyły między innymi:

- nieprawidłowych warunków sanitarno - technicznych oraz braku czystości w pomieszczeniach zakładów,
- artykułów spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia lub datach minimalnej trwałości,
- obecności gryzoni w pomieszczeniach zakładów,
- obecności szkodników mączno-zbożowych w gotowych wyrobach,
- nieprawidłowej jakości produktów spożywczych lub potraw, po spożyciu których wystąpiły dolegliwości zdrowotne,
- nieprawidłowego składowania odpadów stałych,
- nieprzestrzeganie zakazu palenia tytoniu,
- niewłaściwej jakości potraw oraz środków spożywczych,
- przerywania łańcucha chłodniczego

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazywały poprawę stanu sanitarnego zakładów.

9. Podsumowanie

Na terenie powiatu tomaszowskiego nie stwierdzono w **2019r.** obiektów niezgodnych z wymogami. Nadal prowadzone jest w nowo powstających zakładach wdrażanie systemów jakości GHP/GMP i HACCP. Kontrole były prowadzone w miarę możliwości zgodnie z harmonogramem oraz w miarę potrzeb wynikających z prowadzonych postępowań w odniesieniu do zakładów, na każdym etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności, bez wcześniejszego uprzedzenia podmiotów kontrolowanych. Zakłady wszystkich grup prowadzą modernizacje, rozbudowę i dostosowują się do aktualnych wymogów sanitarno-technicznych.

Ilość wydanych decyzji administracyjnych dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego w porównaniu z 2018 rokiem zmniejszyła się o więcej niż połowę. Ilość nałożonych mandatów karnych oraz ich kwota w porównaniu z rokiem poprzednim również się uległa zmniejszeniu.

Co roku zwiększa się ilość dodatkowych zadań, wypełnianych przez pracowników PSSE. W 2019r. znaczna część działań Sekcji NBŻŻiPK PSSE w Tomaszowie Maz. została skierowana do wypełniania zadań, których nie ujęto w harmonogramie, a których podjęcie lub kontynuacja były niezbędne biorąc pod uwagę stan bezpieczeństwa sanitarnego powiatu.

Tematem przewodnim roku 2019 było doskonalenie działań w ramach systemu RASFF, przewidywane zmiany w sposobie jego funkcjonowania, wprowadzanie danych do aktualnie przygotowywanych baz, kontynuowanie działań w zakresie nadzoru nad suplementami diety, żywnością specjalnego przeznaczenia oraz środkami spożywczymi wzbogacanymi, ze szczególnym uwzględnieniem wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Istotne również były kontrole graniczne dotyczące eksportu żywności. W celu prowadzenia prawidłowego nadzoru konieczne jest ustawiczne doskonalenie zawodowe, pogłębianie znajomości aktualnych przepisów prawnych.

VI. Oświata i Promocja Zdrowia

1. Wprowadzenie

Kierunki działań oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia wynikają z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia i dostosowane są do potrzeb zdrowotnych ludności. **Główne cele to wydłużenie życia Polaków w zdrowiu, poprawa jakości życia związanej ze zdrowiem oraz ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu.**

Aby te cele osiągnąć, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim w 2019r. w myśl art. 6 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej inicjował, prowadził, koordynował i nadzorował działalność Oświatowo-Zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych wśród mieszkańców powiatu tomaszowskiego. Realizując te zadania współpracował, między innymi, z urzędami, placówkami oświatowo-wychowawczymi, lokalnymi mediami (prasą, radiem, portalami informacyjnymi powiatu tomaszowskiego), zakładami opieki zdrowotnej i innymi instytucjami. Ponadto realizował zadania programowe i nieprogramowe wśród dzieci i młodzieży oraz rodziców w placówkach oświatowo-wychowawczych, wśród ogółu społeczeństwa powiatu tomaszowskiego, pozyskując nowych partnerów do współpracy propagującej zachowania prozdrowotne. Działalność inspekcji sanitarnej związana jest ściśle z aktualnymi problemami i potrzebami zdrowotnymi społeczności lokalnej, wynika ona także z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w Polsce.

2. Programy edukacyjne

W ramach nałożonych zadań realizowane były następujące programy edukacyjne :

- **„Czyste powietrze wokół nas”**

Program adresowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym (pięcio- i sześciolatków), dzieci w oddziałach „0” szkół podstawowych oraz ich rodziców/opiekunów. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony zdrowia dzieci przed narażeniem ich na działanie dymu tytoniowego, poprzez kształtowanie u dzieci świadomych, asertywnych postaw. Wdrożenie programu powinno przynieść zmianę postaw i zachowań ludzi dorosłych wobec problemu palenia tytoniu i przyczynić się do lepszych wyników w leczeniu uzależnienia od nikotyny. W roku szkolnym 2018/2019 program został zrealizowany przez

23 placówki przedszkolne i szkolne. Z relacji koordynatorów wynika, że dzieci chętnie uczestniczą w realizacji programu, potrafią asertywnie reagować, gdy ktoś w ich otoczeniu pali papierosy. Koordynatorzy na podstawie otrzymanych materiałów (poradnik, malowanki, ulotki, materiały dźwiękowe) realizowali program, który oceniali pod względem merytorycznym wysoko. Dodatkową inicjatywą była możliwość udziału w konkursie pod hasłem „**Oddychamy czystym powietrzem z Dinusiem**”. Polegał on na wykonaniu plakatu antytytoniowego promującego egzekwowanie znaków zakazu palenia

(e-papierosów oraz tradycyjnych papierosów). Prace uczestników konkursu przedstawiały obowiązujące znaki zakazu palenia oraz miejsca objęte zakazem palenia.

- „**Bieg po zdrowie**”.

„**Bieg po zdrowie**” to program antytytoniowej edukacji zdrowotnej (III edycja). Głównym celem programu jest opóźnienie lub zapobieżenie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży (9-10 lat) oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Istotnym celem realizowanej edukacji prozdrowotnej jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane są za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podczas cyklu zajęć dzieci przeprowadzają wywiady z osobami niepalącymi, liczą koszty, jakie generuje palenie papierosów, pracują w grupach przy tworzeniu antyreklamy dla papierosów lub tworzą komiks z bohaterami programu. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności. Uczniowie są zachęceni do aktywnego udziału poprzez dyskusje, wymianę doświadczeń, spostrzeżeń, refleksji czy pomysłów. Aktywny udział sprzyja identyfikowaniu się z omawianą tematyką i motywuje do tego, aby zdobytą wiedzę i umiejętności stosować w codziennym życiu. Do programu przygotowano atrakcyjne, bogato ilustrowane materiały: podręcznik dla nauczyciela, zeszyt ćwiczeń dla ucznia, plakaty, ulotkę informacyjną dla rodziców, filmy edukacyjne dla rodziców i nauczycieli. Program został zrealizowany w 9 placówkach szkolnych i został bardzo wysoko oceniony przez koordynatorów, uczniów i rodziców.

- „Trzymaj formę”.

"Trzymaj Formę!" to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym dwukierunkowym podejściu: promującym zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną. Program oparty jest na założeniu, że aktywny styl życia jest zdrowy, przyjemny, łatwo osiągalny i przystępny finansowo dla wszystkich niezależnie od wieku, płci i aktualnej sprawności fizycznej.

Odbiorcami programu są uczniowie ostatnich klas szkół podstawowych oraz gimnazjów. Działania programowe kierowane są również do rodziców, ponieważ to oni wywierają decydujący wpływ na wzorce zachowań swoich dzieci. Najlepszym sposobem kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym prawidłowych nawyków młodzieży w zakresie żywienia i aktywności fizycznej, jest przykład samych rodziców.

W roku szkolnym 2018/2019, program zrealizowano w 10 placówkach szkolnych. Koordynatorami szkolnymi tego programu byli nauczyciele wychowania fizycznego, biologii, pedagogzy, logopeda oraz nauczyciel techniki. Wykorzystywano różne metody aktywizacyjne podczas realizacji projektu. Ubogaceniem programu jest możliwość udziału w konkursach: „**Jem smacznie, zdrowo i kolorowo**” oraz „**Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia**”, w których brali udział uczniowie naszego powiatu. Do kolejnej edycji przygotowane zostały nowe materiały edukacyjne oraz aktualizacja strony www.trzymajforme.pl, na której znajdują się najnowsze informacje i dostępne aktualizowane materiały edukacyjne.

- „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”

„Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie” - jest to Wojewódzka Kampania Edukacyjna Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi. Celem Kampanii jest obniżenie wśród uczniów tendencji do podejmowania ryzykownych zachowań generowanych przez grupę rówieśniczą, prowadzących do sięgania po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. W roku szkolnym 2018/2019 w kampanii udział wzięło 10 szkół. Podczas realizacji koordynatorzy korzystali z materiałów otrzymanych od organizatorów (plakaty, ulotki, prezentacje, filmy). Dodatkowo wśród uczniów szkół były podejmowane dodatkowe działania.

Przeprowadzono 23 wizytacje z ogólnopolskich programów profilaktycznych oraz kampanii realizowanych przez placówki oświatowe na terenie powiatu tomaszowskiego.

- **Dodatkowe działania z profilaktyki antydopalaczowej.**

Pracownicy Powiatowej Stacji wzięli udział w festynach rodzinnych, które skierowane były do społeczności lokalnej oraz zorganizowano „Dzień Zdrowia” w Tomaszowskiej Galerii. Utworzone zostały punkty informacyjno-edukacyjne. Uczestnicy festynów, Dni Seniora i Dni Zdrowia mogli uzyskać informacje na temat zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych, paleniem tytoniu, zmierzyć zawartość tlenku węgla w wydychanym powietrzu oraz założyć alko- i narkogogle.

Dodatkowo Pracownik Sekcji Nadzoru Epidemiologii podczas akcji w Galerii Tomaszów odpowiadał na pytania związane z koniecznością szczepień ochronnych. Celem tej inicjatywy jest podkreślanie znaczenia szczepień dla ochrony przed chorobami zakaźnymi, którym można zapobiegać poprzez stosowanie szczepień.

Zainteresowani mogli otrzymać ulotki z wyżej wymienionych tematów. Z problemem tym od kilku lat zderzają się polskie samorządy i rodziny dlatego priorytetowe staje się podejmowanie działań w jak najszerszym zakresie.

Turniej Kół gospodyń Wiejskich w ZSP nr 2

„Dni Zdrowia” w Tomaszowskiej Galerii

Festyn rodzinny w Cekanowie

Festyn rodzinny w Chorzęcinie

Festyn rodzinny w Wiadernie

Dzień Seniora w ZSP nr 1

- **"Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych"**

Celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia. Instytucją realizującą Projekt jest Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Instytutem Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie, Instytutem Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach tego programu, w roku szkolnym 2018/2019, uczniowie 1 szkoły ponadgimnazjalnej powiatu tomaszowskiego uczestniczyli w programie „ARS, czyli jak dbać o miłość”. Odbływały się zajęcia warsztatowe, prezentacje multimedialne, projekcje filmów, spotkania profilaktyczne. Częścią "Profilaktycznego program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych" jest kampania społeczna adresowana do podmiotów leczniczych i oddziałów ginekologicznych powiatu tomaszowskiego – materiały(karty ciąży, ulotki, broszule i plakaty) „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”.

- **Podstępne WZW**

Pilotażowa edycja programu „Podstępne WZW” realizowana była w ramach porozumienia pomiędzy Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi a *Fundacją Gwiazda Nadziei*. Do realizacji programu została wytypowana 1 szkoła ponadgimnazjalna. Celem przedsięwzięcia jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, uświadomienie ryzyka zakażenia wirusami HBV i HCV

oraz zagrożeń wynikających z zakażenia, wpojenie zasad profilaktyki w tym zakresie oraz pobudzenie do refleksji nad akceptacją osób już zakażonych.

- **Znamię! Znam je? - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry.**

Pilotażowa edycja programu „Znamię! Znam je?” realizowana była w ramach porozumienia pomiędzy Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi a *Fundacją Gwiazda Nadziei*. Patronat merytoryczny nad programem sprawuje Akademia Czerniaka, która jest sekcją naukową Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej. Patronat honorowy nad programem objął Główny Inspektor Sanitarny. Do realizacji programu została wytypowana 1 szkoła ponadgimnazjalna. Kampania edukacyjna „Znamię! Znam je?” ma za cel : upowszechnienie wiedzy na temat czerniaków oraz budowanie właściwych prozdrowotnych postaw młodzieży. Dzięki lekcjom uczniowie nabywają umiejętności rozpoznania czerniaka oraz nauczą się regularnego samobadania skóry, poznają czynniki podnoszące ryzyko zachorowania na czerniaka i zastosują zasady ochrony przed czerniakiem, dzięki czemu uchronią się, przed tym groźnym nowotworem.

3. Działania akcyjne

- **Profilaktyka antytytoniowa.**

W zakresie profilaktyki antytytoniowej, (zwłaszcza palenia e-papierosów) zmierzającej do zmniejszenia używania wyrobów tytoniowych poprzez wszelkiego rodzaju działania w zakresie promocji zdrowia ukierunkowane na przeciwdziałanie paleniu tytoniu, marginalizacji zjawiska palenia tytoniu oraz głębokich przemian w świadomości zdrowotnej społeczeństwa. Główny cel to ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w społeczeństwie lokalnym. Cele szczegółowe to: zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie, zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach użyteczności publicznej, tworzenie odpowiednich regulacji prawnych umożliwiających realizację skutecznej polityki ograniczania używania tytoniu, zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych oraz e-papierosów wśród dzieci i młodzieży, zmiana postaw wobec palenia tytoniu oraz zwiększenie liczby osób rzucających palenie.

W ramach realizacji programu, podejmowane były działania zmierzające do zmiany postaw i zachowań społeczności lokalnej poprzez:

- realizację programów edukacji antytytoniowej dla dzieci i młodzieży,
- realizację kampanii antytytoniowych w ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia, Światowego Dnia bez Tytoniu,
- realizowanie Kampanii społecznych,
- eksponowanie i dystrybucję materiałów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach, przychodniach i innych obiektach użyteczności publicznej oraz udzielanie informacji do lokalnych mediów.

Pracownik oświaty zdrowotnej prowadził comiesięczny monitoring, w zakresie przestrzegania zakazu palenia, na podstawie kontroli sanitarnych przeprowadzanych przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, sprawujących bieżący nadzór sanitarny w podległych jednostkach. W tym zakresie przeprowadzono 885 kontroli sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej powiatu tomaszowskiego.

• „Światowy Dzień bez Tytoniu”

Włączając się w popularyzację działań związanych z obchodami Światowego Dnia Bez Tytoniu, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim w ramach profilaktyki antytytoniowej prowadziła wśród uczniów szkół powiatu pogadanki profilaktyczne. Uczestnicy działań mieli okazję zapoznać się z zagrożeniami wynikającymi z palenia papierosów oraz e-papierosów. Dzieci i młodzież mogła poszerzyć swoją wiedzę na temat składu chemicznego papierosów, działania nikotyny na organizm, szkodliwości wynikającej z czynnego i biernego palenia, chorób odtyniowych oraz ekonomicznych skutków nałogu i korzyści wynikających z jego zwalczania. W tych działaniach wzięły również udział inne instytucje jak straż miejska oraz policja, które przekazały uczniom wiedzę z zakresu odpowiedzialności prawnej za swoje czyny oraz bycia asertywnym i stanowczego mówienie „nie”, jeśli ktoś namawia do palenia. Przekazane informacje miały za cel zniechęcić młodzież do sięgania po papierosy oraz tak modne w dzisiejszych czasach e-papierosy.

Kolejne działania skierowane były do pacjentów oraz personelu medycznego poradni znajdujących się na terenie powiatu. Zostały utworzone punkty informacyjno-edukacyjne oraz prowadzona była dystrybucja materiałów antytytoniowych.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 8

Szkoła Podstawowa nr 3

• „Światowy Dzień Rzucania Palenia”

W związku z obchodzonym **Światowym Dniem Rzucania Palenia**, który przypada zawsze w trzeci czwartek listopada podjęto działania w tematyce antytytoniowej. W ramach obchodów 100-lecia Służb Sanitarnych w Galerii Tomaszów został utworzony punkt informacyjno-konsultacyjny, gdzie można było uzyskać informacje oraz zapoznać się z ulotkami dotyczącymi palenia papierosów. Dodatkowo można było skorzystać z bezpłatnego badania smokolayzerem, podczas którego mierzono poziom tlenku węgla w wydychanym powietrzu.

Kolejne działania skierowane były do dzieci i młodzieży z powiatu. Zorganizowany został konkurs pt. „**Mój wymarzony pokój wolny od dymu tytoniowego**” dla dzieci przedszkolnych oraz klas „0” ze szkół podstawowych. Zadanie konkursowe polegało na zrobieniu plakatu przedstawiającego wymarzony pokój dziecka wolny od dymu tytoniowego z uwzględnieniem znaku zakazu palenia. Wiedzą, że to rodzice są wzorem do naśladowania w 4 przedszkolach zostały utworzone kącki dla rodziców z plakatami i ulotkami o paleniu, biernym paleniu -jaki ma wpływ na zdrowie dzieci oraz innych aspektach zdrowotnych wynikających z palenia tytoniu. Dla starszych dzieci i młodzieży odbywały się pogadanki profilaktyczne pt. „Cała prawda o e-papierosie”, na których młodzież miała także możliwość zobaczenia jak działa smokolayzer oraz prowadzono dystrybucję materiałów antytytoniowych w szkołach i poradniach.

Szkoła Podstawowa w Budziszewicach

Szkoła Podstawowa w Łaznowie

- „Światowy Dzień Zdrowia”

Światowy Dzień Zdrowia obchodzony jest każdego roku **7 kwietnia**.

Głównym założeniem obchodów Światowego Dnia Zdrowia 2019 r. był uniwersalny zasięg/dostęp do opieki zdrowotnej (kontynuacja zeszłorocznego tematu "Zdrowie dla Wszystkich"). Polegał on na zapewnieniu wszystkim ludziom i społecznościom dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych tam, gdzie ich potrzebują, bez cierpienia z powodu trudności finansowych. Obejmował pełne spektrum usług potrzebnych przez całe życie - od promocji zdrowia po profilaktykę, leczenie, rehabilitację i opiekę paliatywną - opierający się na silnym systemie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Jest to kontynuacja ubiegłorocznego tematu World Health Day. Zaznaczona była także rola zaangażowania specjalistów podstawowej opieki zdrowotnej. Osiągnięcie uniwersalnego dostępu do opieki zdrowotnej jest jednym z kluczowych celów programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030.

W ramach Dni Zdrowia odbyło się spotkanie profilaktyczne w przedszkolu w Ujeździe na którym omówiona została profilaktyka zdrowia i zdrowego trybu życia. Na spotkanie zaproszona została Pani stomatolog, która w zrozumiały dla dzieci sposób opowiedziała o higienie jamy ustnej i dbaniu o ząbki. Prowadzono także dystrybucje materiałów oraz tworzone punkty informacyjne w tomaszowskich poradniach.

Pogadanka profilaktyczna - Przedszkole w Ujeździe

- „Światowy Dzień Walki z AIDS”

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny realizuje Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV. W ramach obchodów Światowego dnia AIDS zorganizowano konkurs pt. „Więcej wiem – żyję bez ryzyka” - pod patronatem Starosty Tomaszowskiego, którego adresatami byli uczniowie szkół ponadpodstawowych. Zadanie konkursowe polegało na ułożeniu wiersza/fraszki/rymowanki zawierającego przesłankę podkreślającą zagrożenia związane z ryzykownym zachowaniem wśród młodzieży oraz informację zachęcającą do badania w kierunku HIV/AIDS oraz pokazanie alternatywy na spędzanie bezpiecznie wolnego czasu. Kolejny konkurs skierowany był do kobiet w ciąży i młodych matek. „Daj szansę swojemu dziecku – nie daj szansy AIDS” był to temat konkursu, którego celem było uświadomienie kobiecie w ciąży oraz młodym mamom, że HIV i AIDS to problem, który dotyka także ciężarne oraz ich dzieci, a lekarz ma obowiązek zaproponować pacjentce będącej w ciąży badanie w kierunku HIV.

Przekazano materiały edukacyjne do szkół oraz placówek leczniczych oraz prowadzono pogadanki połączone z projekcją filmów i rozwiązywaniem Quizów z zakresu wiedzy HIV/AIDS.

Uczestnicy konkursu „Więcej wiem - żyję bez ryzyka”

4. Bezpieczeństwo i profilaktyka podczas zimowego i letniego wypoczynku

Pracownik Oświaty Zdrowotnej, podczas wypoczynku zimowego i letniego, organizował spotkania dotyczące bezpiecznych zachowań, profilaktyki chorób zakaźnych oraz prowadził działania związane z profilaktyką uzależnień. Odbywały się pogadanki, prezentacje multimedialne, projekcje filmów, konkursy, które skierowane były do uczestników wypoczynków.

Szkoła Podstawowa w Chorzęcinie

Przedszkole w Niewiadowie

Półkolonie PCAS I i II turnus.

5. Światowy Tydzień Karmienia Piersią/ Tydzień Promocji Karmienia Piersią

Pamiętajmy, że karmienie piersią jest najlepszym sposobem żywienia niemowlęcia, ponieważ mleko matki zapewnia mu idealnie zbilansowaną dietę oraz chroni je przed chorobami. Celem, do którego powinna dążyć mama w żywieniu swojego malucha jest wyłącznie karmienie piersią przez co najmniej pierwszych 6 miesięcy jego życia - jest to czynnik zdrowego startu w przyszłość. W związku z tym Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim zorganizowała 2 spotkania dla ciężarnych oraz młodych mam. Na spotkanie zaproszona została położna rodzinna, doradca laktacyjny, specjalista szkoły rodzenia,

konsultant Polskiego Banku Komórek Macierzystych oraz inni goście, którzy rozwiewali wszystkie wątpliwości przybyłych Pań.

Spotkania w Starostwie (maj i sierpień)

6. Współpraca z mediami i instytucjami

Realizując działania oświatowo – zdrowotne, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim współpracowała z następującymi instytucjami oraz mediami: Starostwem Powiatowym, Urzędem Miasta, Komendą Powiatową Policji, Strażą Miejską, Tomaszowskim Centrum Zdrowia, Tomaszowskim Informatorem Tygodniowym, Lokalnym Radiem FAMA, Stowarzyszeniem Diabetyków, Natur House, Powiatowym Centrum Animacji Społecznej, Zakładami Opieki Zdrowotnej z terenu powiatu.

VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

W roku 2019r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim z zakresu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego wydał: **290 uzgodnień i opinii, 128 decyzji płatniczych** oraz uczestniczo w dopuszczeniu do użytkowania **89** obiektów budowlanych.

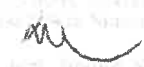
W ramach sprawowanego nadzoru zapobiegawczego, zauważono większą świadomość społeczeństwa w zakresie przestrzegania warunków higieniczno-sanitarnych i zdrowotnych, przy planowanym uruchomieniu nowej działalności gospodarczej, czy też modernizacji istniejącej, co znajduje potwierdzenia w składanych do uzgodnienia projektach budowlanych budowy i rozbudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektu, oraz projektach technologicznych istniejących podmiotów gospodarczych. Wcześniejsze uzgodnienia ww. dokumentów pozwala na szybsze i właściwe wykończenie obiektów i przystąpienie

do ich użytkowania. Największe trudności przy wydawaniu stosownych opinii z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynikają z braku wytycznych i poradników dla pracowników ZNS, które mogłyby usprawnić pracę i dokładniejsze sprecyzowanie wymagań sanitarnych. Największe trudności przy wydawaniu stosownych opinii z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynikają z braku wytycznych i poradników dla pracowników ZNS, które mogłyby usprawnić pracę i dokładniejsze sprecyzowanie wymagań sanitarnych.

VIII. Zakończenie

1. W 2019 r. utrzymywano i doskonalono system zarządzania w nadzorze sanitarnym PSSE.
2. Nadzorowano **2149** obiekty na terenie powiatu tomaszowskiego.
3. Przeprowadzono ogółem **2602** kontroli sanitarnych.
4. Wydano **116** decyzji administracyjnych
5. Nałożono **43** mandatów karnych na sumę **9350** zł.
6. Skierowano **1** wnioski do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi o nałożenie kary pieniężnej.
7. Nie wydano upomnień rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci.
8. Wydano **290** opinii i uzgodnienia w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.
9. Wydano **6** decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej.
10. Realizowano programy edukacyjne i działania akcyjne promujące zdrowy tryb życia.
11. Współpracowano z władzami lokalnymi, instytucjami publicznymi oraz lokalną prasą, radiem i telewizją.
12. Poprawił się stan techniczny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku w wyniku modernizacji obiektów oraz stosowaniu zasad GMP/GHP oraz HACCP.
13. Prowadzony był konsekwentny nadzór nad wdrażaniem i stosowaniem zasad GHP/GMP oraz HACCP w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności.
14. Sprawowano nadzór nad znakowaniem środków spożywczych w celu zapewnienia konsumentom rzetelnej o nich informacji.

15. Znacznie zwiększyła się ilość dodatkowych zadań realizowanych przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.
16. Opiniowano projekty techniczne oraz uczestniczono w odbiorach dopuszczających do użytkowania obiekty budowlane.
17. Na koniec 2019 r., wszystkie wodociągi sieciowe, na terenie powiatu tomaszowskiego, produkowały wodę odpowiadającą normom sanitarnym.
18. Woda w jednej czynnej studni publicznej w Tomaszowie Maz., ul. Chemików, spełniała normy sanitarne.
19. Kontynuowano badania wody ciepłej w wybranych obiektach użyteczności publicznej na obecność groźnej dla zdrowia bakterii Legionella sp.
20. W 2019 roku nie utworzono miejsca wykorzystywanego do kąpiele
21. Nadzorem sanitarnym objęto place zabaw i piaskownice ogólnodostępne pod względem spełnienia wymagań sanitarnohigienicznych.
22. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-higieniczny placówek lecznictwa otwartego nie budził zastrzeżeń.
23. W 2019 r. zarejestrowano 93 zachorowania na grypę.(nastąpił spadek w stosunku do roku ubiegłego).
24. Problemem, od lat, są pokąsania ludzi przez bezpańskie psy i psy wyprowadzane bez należytego nadzoru.

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
W TOMASZOWIE MAZOWSKIM

mgr inż. Jolanta Szymańska